

Вищий навчальний заклад
«НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ»
Юридичний факультет
Кафедра соціально-гуманітарних дисциплін та іноземних мов

ЗАТВЕРДЖЕНО
Декан юридичного факультету

Наталія ВЕСЕЛОВСЬКА

РОБОЧА ПРОГРАМА

РИТОРИКА ТА ОРАТОРСЬКЕ МИСТЕЦТВО

(назва навчальної дисципліни)

підготовки	<u>першого (бакалаврського) рівня вищої освіти</u> (назва рівня вищої освіти)
галузі знань	<u>08 «Право»</u> (шифр і назва галузі знань)
спеціальності	<u>081 «Право»</u> (код і найменування спеціальності)
освітньо-професійної програми	<u>«Право»</u> (назва освітньо-професійної програми)
тип дисципліни	<u>обов'язкова дисципліна загальної підготовки</u>

2024 р.

ПОГОДЖЕНО:

Гарант освітньої програми

Ірина КОЗАКОВА

РЕКОМЕНДОВАНО:

Кафедрою соціально-гуманітарних
дисциплін та іноземних мов
протокол № 1
від «29» серпня 2024 року

Завідувач кафедри

(підпис)

Василь БАРАНІВСЬКИЙ

Укладач: *Кацавець Руслан Сергійович*, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права.

1. Опис навчальної дисципліни

Мова навчання: українська

Статус дисципліни: обов'язкова

Передумови вивчення навчальної дисципліни: вивчення дисципліни *«Риторика та ораторське мистецтво»* ґрунтується на знаннях, уміннях і навичках, сформованих у здобувачів вищої освіти під час опанування дисциплін гуманітарного, соціально-комунікативного та професійного спрямування. Передумовою успішного засвоєння курсу є володіння базовими навичками усного й писемного мовлення, комунікації, аналізу текстів, логічного мислення та аргументованого висловлення власної позиції. Важливим є також розуміння етичних норм професійної комунікації та готовність до публічної взаємодії в академічному й професійному середовищі.

Предметом вивчення навчальної дисципліни *«Риторика та ораторське мистецтво»* є теоретичні засади, принципи, методи та практичні засоби ефективної мовленнєвої комунікації, мистецтва переконання, побудови аргументованого висловлювання, підготовки та реалізації публічного виступу, а також особливості застосування риторичних стратегій у професійній діяльності.

Інформаційний обсяг навчальної дисципліни. На вивчення навчальної дисципліни відводиться **150** годин (5 кредитів ECTS).

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою викладання навчальної дисципліни *«Риторика та ораторське мистецтво»* є одержання знань, навичок із технології підготовки до публічного виступу та спілкування, вибору ефективних методів завоювання й підтримання уваги слухачів, контролю над слухацькою аудиторією, удосконалення культури й техніки мовлення.

Основні завдання навчальної дисципліни *«Риторика та ораторське мистецтво»* полягають у формуванні у здобувачів вищої освіти системи знань про теоретичні основи риторики та практичних навичок ефективної комунікації, зокрема:

- формування розуміння сутності риторики, її предмета, функцій та значення у сучасному суспільстві;
- ознайомлення з основними етапами історичного розвитку риторики та еволюцією риторичної думки;
- розвиток риторичної особистості, комунікативної культури та психологічної готовності до публічного мовлення;
- оволодіння риторичними техніками, мовними й немовними засобами впливу на аудиторію;
- формування навичок підготовки, структуризації та проведення публічних виступів;
- засвоєння особливостей різних жанрів ораторського мовлення (академічного, ділового, судового, публічного);
- розвиток умінь логічної аргументації, переконання та критичного аналізу риторичних прийомів;
- формування здатності розпізнавати маніпулятивні техніки та ефективно вести дискусію;
- оволодіння навичками професійного мовлення у сферах права, бізнесу, управління та публічної комунікації;
- розвиток практичних умінь самопрезентації, взаємодії з аудиторією та подолання психологічних бар'єрів під час публічних виступів.

3. Компетентності та заплановані результати навчання

Дисципліна «Риторика та ораторське мистецтво» забезпечує набуття:

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК01	Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
ЗК03	Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.
ЗК04	Здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово.
ЗК06	Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.
ЗК07	Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.
ЗК08	Здатність бути критичним і самокритичним.
ЗК09	Здатність працювати в команді.

Спеціальні (фахові) компетентності (СК):

СК03	Цінування та повага до гідності людини як найвищої соціальної цінності, розуміння її правової природи.
СК16	Здатність до логічного, критичного і системного аналізу документів, розуміння їх правового характеру і значення.

Програмні результати навчання (ПРН):

ПРН10	Вільно спілкуватись державною та іноземною мовами як усно, так і письмово, із застосуванням правничої термінології.
ПРН11	Мати базові навички риторики.
ПРН15	Вільно використовувати для правничої діяльності доступні інформаційні технології і бази даних.
ПРН17	Працювати в команді, забезпечуючи виконання завдань команди.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Обсяг у годинах											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем.	пз	лаб.	с. р		л	сем.	пз	лаб.	с. р
<i>1</i>	<i>2</i>	<i>3</i>	<i>4</i>	<i>5</i>	<i>6</i>	<i>7</i>	<i>8</i>	<i>9</i>	<i>10</i>	<i>11</i>	<i>12</i>	<i>13</i>
Тема 1. Риторика як наука і мистецтво	12	2	4			6	16	1	1			14
Тема 2. Історія розвитку риторики	14	2	4			8	14	1	1			12
Тема 3. Риторична особистість та психологія мовлення	14	2	4			8	14	1	1			12
Тема 4. Риторична техніка та засоби виразності	14	2	4			8	14	1	1			12
Тема 5. Підготовка публічного виступу	14	2	4			8	15	1	2			12
Тема 6. Жанри та види ораторських виступів	14	2	4			8	15	1	2			12
Тема 7. Аргументація та мистецтво переконання	16	4	4			8	15	1	2			12
Тема 8. Риторичний дискурс і еристика	18	4	6			8	17	1	2			14
Тема 9. Риторика у професійній діяльності	16	4	4			8	15	1	2			12
Тема 10. Практика публічних виступів	18	4	6			8	15	1	2			12
<i>Усього годин</i>	<i>150</i>	<i>28</i>	<i>44</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>78</i>	<i>150</i>	<i>10</i>	<i>16</i>	<i>0</i>	<i>0</i>	<i>124</i>

5. Зміст програми навчальної дисципліни

Тема 1. Риторика як наука і мистецтво

Предмет і завдання курсу. Поняття риторики. Риторика як наука і навчальна дисципліна. Значення риторики у професійній діяльності.

Тема 2. Історія розвитку риторики

Витоки риторики. Антична риторика. Розвиток риторичної думки в Європі та сучасному світі.

Тема 3. Риторична особистість та психологія мовлення

Поняття риторичної особистості. Психологічні чинники ефективного мовлення. Вплив емоцій і переконання.

Тема 4. Риторична техніка та засоби виразності

Засоби риторичної техніки. Мовні та немовні засоби впливу. Інтонація, жести, міміка.

Тема 5. Підготовка публічного виступу

Етапи підготовки промови. Структура виступу. Риторична формула. Закони і правила риторики.

Тема 6. Жанри та види ораторських виступів

Класифікація промов. Академічне, ділове, судове, публічне мовлення. Особливості різних жанрів.

Тема 7. Аргументація та мистецтво переконання

Логіка аргументації. Методи переконання. Маніпуляції та їх розпізнавання.

Тема 8. Риторичний дискурс і еристика

Поняття дискурсу. Види суперечок. Еристика як мистецтво ведення дискусії.

Тема 9. Риторика у професійній діяльності

Риторична культура фахівця. Ораторське мистецтво у праві, бізнесі та управлінні. Етика мовлення.

Тема 10. Практика публічних виступів

Самопрезентація. Публічні виступи. Робота з аудиторією. Подолання страху виступу.

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Риторика як наука і мистецтво	2	1
2	Тема 2. Історія розвитку риторики	2	1
3	Тема 3. Риторична особистість та психологія мовлення	2	1
4	Тема 4. Риторична техніка та засоби виразності	2	1
5	Тема 5. Підготовка публічного виступу	2	1
6	Тема 6. Жанри та види ораторських виступів	2	1
7	Тема 7. Аргументація та мистецтво переконання	4	1
8	Тема 8. Риторичний дискурс і еристика	4	1
9	Тема 9. Риторика у професійній діяльності	4	1
10	Тема 10. Практика публічних виступів	4	1
Усього годин		28	10

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Риторика як наука і мистецтво	4	1
2	Тема 2. Історія розвитку риторики	4	1
3	Тема 3. Риторична особистість та психологія мовлення	4	1
4	Тема 4. Риторична техніка та засоби виразності	4	1
5	Тема 5. Підготовка публічного виступу	4	2
6	Тема 6. Жанри та види ораторських виступів	4	2
7	Тема 7. Аргументація та мистецтво переконання	4	2
8	Тема 8. Риторичний дискурс і еристика	6	2
9	Тема 9. Риторика у професійній діяльності	4	2
10	Тема 10. Практика публічних виступів	6	2
Усього годин		44	16

8. План семінарських занять

Тема 1. Риторика як наука і мистецтво

Мета: Сформувати у здобувачів вищої освіти розуміння сутності риторики як науки і мистецтва ефективного мовлення, а також її ролі у професійній комунікації.

Питання для обговорення:

1. Що таке риторика та який її предмет вивчення?
2. У чому полягає взаємозв'язок риторики як науки і мистецтва?
3. Які основні завдання сучасної риторики?
4. Чому риторика є важливою для професійної діяльності?
5. Яке місце риторики у сучасному інформаційному суспільстві?

Тема 2. Історія розвитку риторики

Мета: Ознайомити здобувачів із основними етапами розвитку риторики та еволюцією риторичної думки від античності до сучасності.

Питання для обговорення:

1. Якими були витoki риторики?
2. Який внесок античних мислителів у розвиток риторики?
3. Як розвивалася риторика в Європі?
4. Які зміни відбулися у риторичці в сучасний період?
5. Чому історія риторики важлива для сучасного оратора?

Тема 3. Риторична особистість та психологія мовлення

Мета: Розкрити особливості формування риторичної особистості та психологічні чинники ефективної мовленнєвої взаємодії.

Питання для обговорення:

1. Що таке риторична особистість?
2. Які якості характеризують успішного оратора?
3. Як психологічні чинники впливають на мовлення?
4. Яку роль відіграють емоції у процесі переконання?
5. Як розвивати впевненість під час публічного виступу?

Тема 4. Риторична техніка та засоби виразності

Мета: Сформувати навички використання мовних і немовних засобів виразності для підвищення ефективності публічного виступу.

Питання для обговорення:

1. Що входить до риторичної техніки?
2. Які мовні засоби підсилюють виразність промови?
3. Як інтонація впливає на сприйняття виступу?
4. Яке значення мають жести та міміка?
5. Як невербальна комунікація впливає на аудиторію?

Тема 5. Підготовка публічного виступу

Мета: Навчити здобувачів планувати, структурувати та готувати ефективний публічний виступ.

Питання для обговорення:

1. Які етапи підготовки промови?
2. Якою має бути структура публічного виступу?
3. Що таке риторична формула?
4. Які закони риторики варто враховувати?
5. Як адаптувати промову до конкретної аудиторії?

Тема 6. Жанри та види ораторських виступів

Мета: Ознайомити здобувачів із класифікацією ораторських виступів та особливостями різних жанрів мовлення.

Питання для обговорення:

1. Які основні жанри ораторського мистецтва існують?
2. У чому особливості академічного мовлення?
3. Які характеристики притаманні діловому мовленню?
4. Що вирізняє судову промову?
5. Як жанр впливає на структуру виступу?

Тема 7. Аргументація та мистецтво переконання

Мета: Розвинути навички побудови логічної аргументації та застосування методів переконання у професійній комунікації.

Питання для обговорення:

1. Що таке аргументація?
2. Які основні методи переконання існують?
3. Як будувати логічно послідовні аргументи?
4. Що таке маніпуляція у комунікації?
5. Як розпізнати маніпулятивні техніки?

Тема 8. Риторичний дискурс і еристика

Мета: Сформувати розуміння особливостей риторичного дискурсу та мистецтва ведення конструктивної дискусії.

Питання для обговорення:

1. Що таке риторичний дискурс?
2. Які види суперечок існують?
3. Що таке еристика?
4. Які правила ефективного ведення дискусії?
5. Як уникати конфліктної ескалації у суперечці?

Тема 9. Риторика у професійній діяльності

Мета: Показати значення риторики у професійній діяльності фахівців різних галузей та сформувати культуру професійного мовлення.

Питання для обговорення:

1. Що таке риторична культура фахівця?
2. Яке значення має риторика у правничій діяльності?
3. Як риторика застосовується у бізнесі та управлінні?
4. Які етичні принципи професійного мовлення?
5. Як риторика впливає на професійний імідж?

Тема 10. Практика публічних виступів

Мета: Розвинути практичні навички самопрезентації, взаємодії з аудиторією та подолання страху публічного виступу.

Питання для обговорення:

1. Що таке ефективна самопрезентація?
2. Які прийоми допомагають утримувати увагу аудиторії?
3. Як взаємодіяти зі складною аудиторією?
4. Які причини страху публічних виступів?
5. Які методи допомагають подолати хвилювання перед виступом?

9. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
<i>Усього годин</i>			

10. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Не передбачено навчальним планом	-	-
<i>Усього годин</i>			

11. Теми самостійної роботи

№ з/п	Назва теми	Обсяг у годинах	
		Денна форма	Заочна форма
1	Тема 1. Риторика як наука і мистецтво	6	14
2	Тема 2. Історія розвитку риторики	8	12
3	Тема 3. Риторична особистість та психологія мовлення	8	12
4	Тема 4. Риторична техніка та засоби виразності	8	12
5	Тема 5. Підготовка публічного виступу	8	12
6	Тема 6. Жанри та види ораторських виступів	8	12
7	Тема 7. Аргументація та мистецтво переконання	8	12
8	Тема 8. Риторичний дискурс і еристика	8	14
9	Тема 9. Риторика у професійній діяльності	8	12
10	Тема 10. Практика публічних виступів	8	14
Усього годин		78	124

12. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота – форма організації освітнього процесу, за якої здобувач вищої освіти опановує навчальну дисципліну в час, вільний від навчальних занять, під методичним керівництвом викладача, але без його безпосередньої участі. Метою самостійної роботи з дисципліни *«Риторика та ораторське мистецтво»* є засвоєння у повному обсязі навчальної програми, розвиток компетентностей, формування здатності бути активним учасником освітнього процесу, уміння самостійно опановувати теоретичні й практичні знання (у т.ч. із застосуванням сучасних інформаційних технологій), що спрямовані на поглиблення теоретичних знань, набуття практичних навичок судового мовлення, юридичної аргументації, переконання, ведення дискусії та професійної комунікації.

Завдання для самостійної роботи

Обрати та вирішити один з кейсів. Запропоновані кейси максимально наближені до реальних комунікативних ситуацій у юридичній практиці та допомагають формувати ключові компетентності майбутнього правника. Максимальна оцінка – **10 балів**.

Кейс 1. Судові дебати: заключна промова адвоката

Завдання. Уявіть, що ви є адвокатом у судовому процесі щодо цивільного спору про відшкодування матеріальної шкоди. Підготуйте заключну промову захисту (3–5 хвилин), у якій необхідно:

- коротко викласти суть справи;
- сформулювати правову позицію сторони;
- навести щонайменше 3 аргументи, що підтверджують позицію;
- завершити промову переконливим зверненням до суду.

Критерії оцінювання (10 балів)

- Логічність і структура виступу — 3 бали
- Юридична аргументація — 3 бали
- Переконливість мовлення — 2 бали
- Дотримання норм професійної етики — 2 бали

Кейс 2. Комунікація з клієнтом у конфліктній ситуації

Завдання. До вас як до юриста звернувся клієнт, який емоційно незадоволений перебігом судового процесу та звинувачує вас у бездіяльності. Розробіть сценарій усної комунікації, у якому потрібно:

- знизити емоційну напругу;
- пояснити реальний стан справ;
- аргументовано захистити професійну позицію;
- зберегти довіру клієнта.

Критерії оцінювання (10 балів)

- Аналіз ситуації — 2 бали
- Доцільність риторичних прийомів — 3 бали
- Комунікативна ефективність — 3 бали
- Професійна етика спілкування — 2 бали

Кейс 3. Аналіз маніпуляції у судовій риторичі

Завдання. Проаналізуйте приклад судового або публічного юридичного виступу (реального або змодельованого), у якому використовуються маніпулятивні прийоми. Необхідно:

- визначити тип маніпуляції;
- пояснити її вплив на аудиторію;
- запропонувати способи риторичної протидії.

Критерії оцінювання (10 балів)

- Виявлення маніпуляції — 4 бали
- Глибина аналізу — 3 бали
- Практичність запропонованих рішень — 3 бали

Кейс 4. Публічний виступ юриста перед громадськістю

Завдання. Уявіть, що ви представляєте юридичну фірму на публічному заході та маєте виступити з темою: «Як захистити свої права споживача».

Підготуйте виступ (3–4 хвилини), який має:

- бути зрозумілим для широкої аудиторії;
- містити приклади з практики;
- включати рекомендації щодо захисту прав.

Критерії оцінювання (10 балів)

- Доступність викладу — 3 бали
- Практична цінність змісту — 3 бали
- Контакт з аудиторією — 2 бали
- Риторична майстерність — 2 бали

Кейс 5. Юридична дискусія та контраргументація

Завдання. Розгляньте дискусійне твердження: «Штучний інтелект може повністю замінити юриста в майбутньому».

Необхідно:

- сформулювати 3 аргументи «за»;
- сформулювати 3 аргументи «проти»;
- побудувати контраргументацію;
- обґрунтувати власну позицію.

Критерії оцінювання (10 балів)

- Повнота аргументації — 4 бали
- Якість контраргументів — 3 бали
- Логічність висновків — 3 бали

Варіанти контрольної роботи (для заочної форми здобуття освіти)

Нижче подано варіанти завдань для контрольної роботи, що відповідають змісту окремих тем дисципліни та поглиблюють опрацювання навчального матеріалу. Необхідно обрати варіант та виконати наведені завдання. Вимоги до контрольної роботи: 8-12 сторінок тексту (шрифт Times New Roman, 14 pt, міжрядковий інтервал - 1). Слід опрацювати щонайменше 10-12 джерел. Використання сучасних наукових праць обов'язкове. Дотримання принципів академічної доброчесності – засадничий принцип навчання. Здійснюйте коректне цитування використаних джерел. Заборонено плагіат: текст має бути оригінальним, з власним аналітичним та філософським осмисленням. Максимальна кількість балів за виконану контрольну роботу – 50 балів.

Варіант 1

Завдання 1 (20 балів). Розкрийте сутність риторики як науки і мистецтва. Охарактеризуйте її основні функції.

Завдання 2 (15 балів). Проаналізуйте значення риторики у професійній діяльності юриста.

Завдання 3 (15 балів). Наведіть приклад ситуації, у якій ефективне ораторське мистецтво допомагає вирішити юридичний конфлікт.

Варіант 2

Завдання 1 (20 балів). Охарактеризуйте основні етапи розвитку риторики від античності до сучасності.

Завдання 2 (15 балів). Порівняйте внесок античних мислителів у розвиток риторики.

Завдання 3 (15 балів). Поясніть, які ідеї античної риторики використовуються сьогодні.

Варіант 3

Завдання 1 (20 балів). Розкрийте поняття риторичної особистості.

Завдання 2 (15 балів). Охарактеризуйте психологічні чинники ефективного мовлення.

Завдання 3 (15 балів). Проаналізуйте вплив емоцій на сприйняття промови аудиторією.

Варіант 4

Завдання 1 (20 балів). Охарактеризуйте основні засоби риторичної техніки.

Завдання 2 (15 балів). Поясніть роль невербальної комунікації у виступі.

Завдання 3 (15 балів). Проаналізуйте, як жести, міміка та інтонація впливають на переконливість промови.

Варіант 5

Завдання 1 (20 балів). Розкрийте етапи підготовки публічного виступу.

Завдання 2 (15 балів). Охарактеризуйте структуру ефективного промови.

Завдання 3 (15 балів). Складіть короткий план виступу на тему «Правова культура сучасного громадянина».

Варіант 6

Завдання 1 (20 балів). Охарактеризуйте жанри ораторських виступів.

Завдання 2 (15 балів). Порівняйте академічне, ділове та судове мовлення.

Завдання 3 (15 балів). Поясніть специфіку судової промови адвоката.

Варіант 7

Завдання 1 (20 балів). Розкрийте сутність аргументації та її структуру.

Завдання 2 (15 балів). Охарактеризуйте методи переконання.

Завдання 3 (15 балів). Наведіть приклади маніпулятивних прийомів у комунікації та поясніть способи їх розпізнавання.

Варіант 8

Завдання 1 (20 балів). Поясніть поняття риторичного дискурсу.

Завдання 2 (15 балів). Охарактеризуйте види суперечок та особливості їх ведення.

Завдання 3 (15 балів). Проаналізуйте способи конструктивного ведення дискусії в юридичній практиці.

Варіант 9

Завдання 1 (20 балів). Розкрийте роль риторики у професійній діяльності юриста.

Завдання 2 (15 балів). Охарактеризуйте етичні принципи професійного мовлення.

Завдання 3 (15 балів). Проаналізуйте приклади порушення мовленнєвої етики у професійній діяльності.

Варіант 10

Завдання 1 (20 балів). Охарактеризуйте основні принципи самопрезентації.

Завдання 2 (15 балів). Поясніть причини страху публічних виступів.

Завдання 3 (15 балів). Запропонуйте практичні методи подолання хвилювання перед виступом.

13. Питання для підготовки до підсумкового контролю (диференційованого заліку)

1. Що таке риторика та який її предмет вивчення?
2. У чому полягає сутність риторики як науки і мистецтва?
3. Які основні функції риторики в сучасному суспільстві?
4. Якими були витoki риторики?
5. Охарактеризуйте особливості античної риторики.
6. Який внесок античних мислителів у розвиток риторичної науки?
7. Як розвивалася риторика в Європі та сучасному світі?
8. Що таке риторична особистість?
9. Які якості характеризують успішного оратора?
10. Які психологічні чинники впливають на ефективність мовлення?
11. Яку роль відіграють емоції у процесі переконання?
12. Що включає риторична техніка?
13. Які мовні засоби виразності використовуються у промові?
14. Яке значення мають інтонація, жести та міміка у виступі?
15. Які основні етапи підготовки публічного виступу?
16. Якою є структура ефективної промови?
17. Що таке риторична формула?
18. Які закони та правила риторики слід враховувати під час виступу?
19. Які основні жанри ораторських виступів існують?
20. У чому особливості академічного, ділового та судового мовлення?
21. Які характерні риси судової промови?

22. Що таке аргументація та які її структурні елементи?
23. Які методи переконання використовуються в риторичці?
24. Що таке маніпуляція в комунікації та як її розпізнати?
25. Що таке риторичний дискурс?
26. Які види суперечок існують?
27. У чому сутність еристики як мистецтва ведення дискусії?
28. Яке значення має риторика у професійній діяльності юриста?
29. Що таке риторична культура фахівця та які її складові?
30. Які методи допомагають подолати страх публічного виступу та налагодити ефективну взаємодію з аудиторією?

14. Методи навчання

Методи навчання на лекціях: вербальний метод (лекція, дискусія тощо); методи візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші); робота з навчально-методичною літературою (конспектування, тезування, анування тощо); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо).

Методи навчання на семінарських заняттях: вербальний метод (дискусія, співбесіда тощо); метод візуалізації (презентація, метод ілюстрації (графічний, табличний, тощо), метод демонстрацій та інші); робота з навчально-методичною літературою (рецензування, підготовка реферату, есе, доповіді тощо); інші методи у сполученні з новітніми інформаційними технологіями та комп'ютерними засобами навчання (дистанційні, мультимедійні, веб-орієнтовані тощо); кейс-метод (вирішення ситуацій, розв'язання завдань тощо); практичний, пошуковий метод.

15. Методи оцінювання

У процесі вивчення дисципліни «Риторика та ораторське мистецтво» використовуються такі методи оцінювання:

для поточного контролю у вигляді усного та письмового опитування, фронтального опитування, тестування, написання тез (рефератів), виконання індивідуальних та групових проєктів, творчих завдань, тощо.

для підсумкового контролю проведення диференційованого заліку (усна та/або письмова відповідь, тестування, вирішення завдань, виконання вправ тощо.).

16. Засоби діагностики результатів навчання

Робоча програма передбачає застосування засобів діагностики результатів навчання за формами контролю знань:

- *поточний контроль* може передбачати застосування широкого спектру форм та методів оцінювання знань, що проводиться за кожною темою.
- *підсумковий контроль* передбачає проведення диференційованого заліку.

Завершальним етапом досягнення запланованих програмних результатів навчання з навчальної дисципліни «Риторика та ораторське мистецтво» є підсумковий контроль – диференційований залік.

17. Критерії та порядок оцінювання результатів навчання

Для оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються контрольні заходи у формі поточного та підсумкового контролю знань відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Поточний контроль

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни. Оцінювання окремих видів навчальної діяльності здобувача вищої освіти для дисципліни «Риторика та ораторське мистецтво» відбувається за такими рекомендованими балами:

Види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти	Кількість балів (від – до)
Аудиторна робота	
Відповідь на практичному, семінарському, лабораторному занятті	1-5
Вирішення ситуаційних завдань, розв'язання задач тощо	1-5
Тестування	1-5
Ділова гра, практичний кейс тощо	1-10
Інші види аудиторної роботи*	
Самостійна робота	
Реферат, есе тощо	1-10
Інші види навчальної діяльності здобувачів вищої освіти (участь у публічних заходах (конференція, олімпіада тощо); написання наукової статті, участь у конкурсах студентських робіт тощо)	1-10
Інші види самостійної роботи*	
Контрольна робота (для заочної форми здобуття освіти)	1-50

*види навчальної діяльності здобувачів освіти обираються та оцінюються викладачем за рекомендованою шкалою в залежності від особливостей навчальної дисципліни.

Для визначення ступеня засвоєння навчального матеріалу та поточного оцінювання знань здобувачів вищої освіти застосовуються критерії відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Підсумковий контроль

Максимальна кількість балів за екзамен з початкової дисципліни «Риторика та ораторське мистецтво» складає **40 балів**.

Для визначення ступеня засвоєння навчальної дисципліни та контрольного оцінювання знань здобувачів вищої освіти за підсумковим контролем застосовуються критерії відповідно до Положення про оцінювання знань здобувачів вищої освіти.

Підсумкова оцінка переводиться у національну систему оцінювання і шкалу ECTS згідно з таблицею:

Порядок переведення оцінок у систему ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	ОЦІНКА ECTS	ОЦІНКА ЗА НАЦІОНАЛЬНОЮ ШКАЛОЮ	
		для екзамену курсової роботи (проєкту), практики	для заліку (диференційованого заліку)
90-100	A	Відмінно	зараховано
82-89	B	Добре	
75-81	C		
64-74	D	Задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

18. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Для денної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60										Підсумковий контроль	Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	5 балів	10 балів	40 балів
100 балів											

Для заочної форми здобуття освіти

Поточний контроль та самостійна робота – 60		Підсумковий контроль	Сума
Контрольна робота	Самостійна робота		
50 балів	10 балів	40 балів	100 балів

19. Методичне забезпечення

Методичне забезпечення дисципліни «Риторика та ораторське мистецтво» узагальнено в комплексі навчально-методичного забезпечення, який включає:

- силабус;
- робочу програму навчальної дисципліни;
- варіанти завдань для самостійної роботи здобувачів;
- варіанти завдань для підсумкового контролю;
- інші матеріали.

20. Рекомендована література

1. Адамович А.Є., Шлєіна Л.І. Посібник-практикум з дисципліни «Основи ораторського мистецтва». Мелітополь: ФО-П Однорог Т. В., 2021. 93 с.
2. Кацавець Р.С. Риторика і психологія: навч. посіб. Київ: Алерта, 2024. 234 с.
3. Кацавець Р. Мова державних службовців: навч. посіб. Вид. 2-ге, перероб. і доп. Київ: Алерта, 2023. 220 с.
4. Кацавець Р.С. Ораторське мистецтво: підручник. Вид. 3-тє, допов. Київ: Алерта, 2021. 250 с.
5. Кацавець Р.С. Мова всіх основ основа: цитати, тексти, завдання: навч. посіб. Київ: Алерта. 2020. 170 с.
6. Кацавець Р.С. Мистецтво переконання і впливу в суді. *DICTUM FACTUM*. 2018. № 1. URL: <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/11>
7. Кацавець Р.С. Риторична культура юристів. *DICTUM FACTUM*. 2018. № 2. URL: <https://df.duit.in.ua/index.php/dictum/article/view/30>
8. Красницька О. Лідерство та риторика у професійній діяльності офіцера. *Актуальні питання гуманітарних наук*. 2020. Вип 28, Т. 2 С. 181–187. <https://doi.org/10.24919/2308-4863.2/28.208672>
9. Мацько О.М. Практична риторика: навч. посіб. Київ: Київський університет, 2019. 239 с.
10. Онуфрієнко Г.С. Риторика: навч. посіб. К.: Центр навчальної літератури, 2019. 625 с.
11. Ораторське мистецтво: підручник / [М.П. Требін, Г.П. Клімова, Н.П. Осипова та ін.]; за заг. ред. М.П. Требіна і Г.П. Клімової. Харків: Право, 2013. 208 с. https://moodle.znu.edu.ua/pluginfile.php/1053078/mod_resource/content/1/trebin_m_p_klimova_g_p_red_orators_ke_mistetstvo.pdf
12. Шинкарук В.Д., Теслюк В.М. Основи риторики: навч. посіб. Київ: Вид-во Ліра-К, 2021. 320 с.
13. Теслюк В.М. Основи красномовства: навч. посіб. Київ: Ліра-К, 2020. 523 с.